

Олена Архіпова
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

АВТОХТОННІ ЗАПОЗИЧЕННЯ АВСТРАЛІЙСЬКОГО І НОВОЗЕЛАНДСЬКОГО ВАРІАНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сучасна лінгвістика демонструє зростаючий інтерес до збагачення мови шляхом запозичення. Будь-яка мовна система, й англійська включно, розвивається як за рахунок власних ресурсів, так і за рахунок запозичень.

Проведені дослідження значною мірою сприяють розумінню процесу самоорганізації словникового складу мови, оскільки відомо, що лексична система англійської мови в процесі історичного розвитку увібрала в себе запозичення з 76 мов. З огляду на те, що процеси відбувалися за різних умов, можна виокремити дві ситуації: одна мала місце на території функціонування, де мова сформувалася (на Британських островах), інша – на територіях, куди англійську мову було транспортовано [3, 41].

У контексті сучасної парадигми досліджень, розглядається один з аспектів збагачення англійської мови – автохтонні запозичення AUE та NZE, беручи до уваги адаптаційні процеси. Необхідно зазначити, що автохтонний (від гр. autos – сам і chthon – земля) – той, що виник, зародився на місці сучасного проживання, існування [3].

Автохтонні запозичення в англійській мові неодноразово привертати увагу дослідників (У. Авис, К. Барбер, С. Бейкер, Н. Биховець, У. Вайнрах, Л. Герман, О. Домнич, В. Жирмунський, Ю. Жлуктенко, Ю. Зацний, Т. Козлова, Л. Крисін, Дж. Макалістер, М. Оркін, Л. Попова, П. Райен, В. Скибіна, Дж. Хьюз, О. Швейцера ін.), але не як самостійний об'єкт, а в контексті генезису та особливостей функціонування самих варіантів. Відправною точкою у визначенні цілей написання статті були: з'ясувати основні характеристики запозичення AUE та NZE, виділити основні тенденції трансформації автохтонних запозичень, спрогнозувати подальшу їхню участь у розширенні словника англійської мови.

Джерелами запозичення до австралійського варіанту англійської мови є, в основному, мови інкорпоруючого та ізолюючого типів, що належать 600 племенам аборигенів; до

новозеландського варіанту – мова маорі [5,13]. Актуальний шлях запозичення австралійського і новозеландського варіанту англійської мови – прямий усний шлях запозичення. Часовий параметр свідчить про те, що вік автохтонних запозичень не перевищує трьохсот та двохсот років; з плином часу, аж до кінця ХХ століття, інтенсивність потоку автохтонних запозичень значно зменшилась, але як зауважують дослідження Macalister's corpus-based study, з роками вживання слів маорі збільшиться в NZE, а через неї будуть запозичені і в AUE [5,23].

Встановлено, що фонетичні особливості автохтонних одиниць не суперечать орфоепічним нормам англійської мови. З точки зору граматичних категорій, діє загальне правило: 94% у AuE і NZE – іменники. Більшість слів - це власні іменники: імена місць, людей, організацій, світу взагалі. Аналіз власних імен маорі наголошує на соціальну нерівність тубільців і англомовного населення: 100 років тому маорі рідко називались по прізвищу на відміну від місцевих жителів.

Не всі слова маорі є власними іменниками, однак, і не власні іменники можуть бути поділені на три категорії, хоча і інші підходи можливі (Kennedy&Yamaraki, 1991): флора і фауна, матеріальна культура і слова, що відносяться до матеріальних, реальних і видимих проявів культури маорі; соціальна культура, світська мова, що відносяться до нематеріальних аспектів культури, так як дії, ідеї, поняття. Семантичні характеристики автохтонних запозичень свідчать, що запозичення з мов корінного населення виявляються задіяними при номінації всіх сфер альтернативної (щодо рідної) реальності [1, 6]. Дві праці кінця 1990х (Kennedy&Yamaraki, 1991; Macalister, 1999) визначили частоту вживання слів маорі в сучасному варіанті англійської мови Нової Зеландії, що склала 6 слів з кожної 1000 лексичних одиниць. Пізніше наукові роботи (Macalister, 2006a), спостерігаючи зміну слів маорі за період 1850-2000 вказують, що це присутність автохтонів не завжди була високою, але поступово збільшується.

Асиміляційних процесів на всіх мовних рівнях зазнали всі автохтонні одиниці в обох варіантах, проте асиміляція не була глибокою, за допомогою запозичення з мов корінного населення англійська мова пристосовувалася до нових умов існування, що порушували рівновагу системи, іншими словами, запозичення є одним із способів адаптації.

Значний обсяг запозичень (за даними У. Ремсона ~ 90%) на початок ХХ століття вийшов з ужитку. Запозичення починається вже під час сприйняття, обумовленого як особливостями реальності, що сприймається, так і властивостями власне сприйняття – загальнолюдськими та етнічно своєрідними, отримує свій розвиток у процесі концептуалізації та вербалізації і „реорганізації” концептуальної та мовної систем, які інкорпорують нові сутності в існуючі структури. Оскільки пізнавальні процеси не закінчуються на етапі асиміляції автохтонних елементів у системі мови, то й сам процес запозичення можна вважати таким, що триває [1, 9].

Отже, як свідчить дослідження, значимість процесу запозичення як способу адаптації англійської мови до змінених умов існування, зумовлюється когнітивними і мовними механізмами адаптації, що забезпечують відновлення функціональної ефективності мови на нових територіях. Порівнюючи процес автохтонного запозичення в АУЕ та NZE, спостерігаємо певну закономірність: переважає прямий усний шлях запозичення лексичних одиниць, вік яких не перевищує трьохсот, двохсот років; більшість іменників слугують для номінації предметів і явищ, які не існують у культурі загарбника, передбачається збільшення кількості автохтонних лексичних одиниць в англійській мові, пов’язане з відродженням культури і традицій аборигенів Австралії і маорі Нової Зеландії, а це зумовлює необхідність подальшого дослідження в таких напрямках: розглянути екстралінгвальні фактори та категорії розмежування автохтонних запозичень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Битко, Н. Запозичення як спосіб адаптації концептуальної і лексичної системи англійської мови до альтернативної реальності (на матеріалі запозичень з автохтонних мов у канадський і новозеландський варіанти): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови»/ Н. Битко; Одеський національний ун-т ім. І. Мечникова. – Одеса, 2008. – 24с.
2. Словник іншомовних слів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua/36/53392/233024.html>.
3. Kennedy, G. The influence of Maori on the New Zealand English lexicon. In J. Kirk (Ed.), *Corpora Galore: Analyses and Techniques*

- in Describing English. G. Kennedy, S. Yamazaki. – Amsterdam: Rodopi, 2004. – p.33–44.
4. Macalister, J. The Maori presence in the New Zealand English lexicon, 1850 – 2000: Evidence from a corpus-based study/ English World-Wide. – Melbourne, 2006. – 26p.
  5. Vocabulary of Australian English. Australian National Dictionary Centre. – [Electronic Resource]. – Mode of access: URL:<http://andc.anu.edu.au>